

מסורת הש"ס

6) וַיְרוּשְׁלַמִי לַיִּץ מִרְגָּלָם וכו', 3) [מוספתא פי"ג], 5) [ג'יל דברי יוסי וכו"א בילקוט], 7) [נחשש מין מוך שטח לידלתן], 8) [מוספתא דסוטה פי"ג], 1) [אין זה כהנך פסוקים אלא בסיומן לו פי"א כתיב יכלו ימיהם בטוב וטהים בנעימים], 1) [ג'יל אלהים], 8) [אין כהם טהה אחרי מנגענע וטמן לב אלי קך פירש"י שם], 5) [נבע"י ויילקוט למא לכל אותן עשרה מציotes], 1) קידושין יג, זכמים קיג, 8) [ג'יל אמרו וכו"א בע"י],

הנהרות הגר"א

[א] גמ' דור המדבר נרשם עליו אות כ: [ב] שם עדת קרמ. נרשם עליו אות א: [ג] שם ימיהם בטוב. ג'יל בטוב ימיהם: ושתטס בנעימים וכתיב נמחק: [ד] נהרות השמים נפתחו. נמחק וי"ז ושכברו מעינות טהוים: [ה] שם מלמד שהיו מפנים דרך כרמים. נמחק:

לעזי רש"י

אשטר"א [אישטר"א]. הווה, מהות, ישות.

רשעים דור המבול. דכתיב [זהו] כי רבה רעת האדם (בראשית 1):

חטאים אנשי סדום. דכתיב זהו רעים וחטאים (שם יג): **אנל עומדים הס כו'.** שחיין ונדונים: **גב'** נשמתן קשה להם בניהנס.

נשמת עצמן שרפתן דכתיב רוחםס אש תאכלכם (ישעיה לג): **בשזיל**

גלגל העין. שרואין עוצמן שלימה והיו גוצהין עיניהם ומנאפין אחר עיניהם: **במים שדומה לגלגל העין**. מעינות שנובעין ממקום מאותן מעינות של דור המבול שהיו חמין כדאמר לקמן [ע"3] ברותחין קלקלו ברותחין נדונו: **והיון חזרו**. להזדווג עם מיניהם: **חוץ מושושמי**. עוף הוא שאוזנו עדיין תרצות רעה שמוזווג עם הכל. מושלמי עוף אחד ובמסכת חולין (דף סג:) גבי שמונה ספיקות איתא והרנוגא מושלמי ומרדא ודרכו של אותו

חלק פרק אחד עשר סנהדרין

קת.

תורה אור

עוף להרביע כל הזריות: **שזקף**. החמם עצמו כמקל והיינו החמם קס למטה רשע: **לא מהס**. אין מועלת לא זהם ולא בהמונס ולא במשאס: **מהמהס**. אשטר"א בלע"י: **כי נחמתי כי עשיסים ונת**. סמוכין דריש: **יפה עשימי וכו'.** שאיזדתי דרך רשעים כזה: **לא יפה עשימי**. דאפשר היו חוזרין: **כל שכן**. אילו הוה בדורות אחרים היה זדיק יותר: **פליטעון**. צושס שרימו נודף ואינו אפרסמון: **מקיפה**. מליף כמו וילף הצדול דממרגמיין וקפא (מלכס 3 1): **כזיקן**. נודות: **לא יפנה דרך כרמים אמרו לו ומי מעכב**. [מיד] שאינו עושה אס יש זידו כח לעשות כן: **[פרידה] אסם יש לי להוציא מכס**. ממושלח הצדיק ימות קודם ולא יהיה נדון עמכם: **א"כ**

אספו וימחו דברתי בריתי עלי זבח 12] עדת קרה אינה עתידה לעלות שנאמר 14]ותכם עליהם הארץ בעולם הזה ויאבדו מתוך הקהל לעולם הבא דברי ר"ע ר"א אומר 5]ה' ממית ומחיה מוריד שאול ויעל: **גב'** 12]ת"ר דור המבול אין להם חלק לעולם הבא שנאמר 6]וימח את כל היקום אשר על פני האדמה וימח את כל היקום בעולם הזה וימחו מן הארץ לעולם הבא דברי ר"ע ר"י בן בתירא אומר לא חיין ולא נדונין שנאמר 7]לא ידון רוחי באדם לעולם לא דין ולא רוח דבר אחר לא ידון רוחי שלא תהא נשמתן חוזרת לנדנה ר' מנחם 12]בר יוסף אומר אפילו בשעה שהקב"ה מחזיר נשמות לפגרים מתים נשמתן קשה להם בגיהנם שנאמר 8]תהרו 7]חשש תלדו קש רוחכם אש תאכלכם ת"ר 13]דור המבול לא נתגאו אלא בשביל טובה שהשפיע להם הקב"ה ומה כתיב בהם 9]בתיהם שלום מיוחד ולא שבט אלוה עליהם וכתיב 10]שורו עבר ולא יגעיל תפלט פרתו ולא תשכל וכתיב 11]ישלחו כצאן עויליהם וילדיהם ירקדון וכתיב 12]ישאו בתוף וכנור וישמחו לקול עוגב וכתיב 13]יכלו 12]ימיהם בטוב 10]ושנותם בנעימים וכתיב וברגע שאול יחתו והיא גרמה שאמרו לאל 14]סור ממנו ודעת דרכיך לא חפצנו מה שירי כי נעברנו ומה נועיל כי נפגע בו אמרו כלום צריכין אנו לו אלא לטיפה של גשמים יש לנו נהרות ומעינות שאנו מסתפקין מהן אמר הקב"ה בטובה שהשפעתו להן בה מכעיסין אותי ובה אני דן אותם שנאמר 15]ואני הנני מביא את המבול מים ר' יוסי אמר דור המבול לא נתגאו אלא בשביל גלגל העין שדומה למים [שנאמר 16]ויקחו להם נשים מכל אשר בחרו] לפיכך דן אותן במים שדומה לגלגל העין שנאמר 17]נבקעו כל מעינות תהום רבה 17]וארבות השמים נפתחו א"ר יוחנן דור המבול ברבה קלקלו וברבה נידונו ברבה קלקלו שנאמר 18]וירא ה' כי רבה רעת האדם וברבה נידונו שנאמר כל מעינות תהום רבה א"ר יוחנן שלשה נשתיירו מהם בלועה דגדר וחמי מבריא ועיניא רבתי דברים 19]כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ א"ר יוחנן מלמד שהרביעו בהמה על חיה וחיה על בהמה והכל על אדם ואדם על הכל א"ר אבא בר כהנא וכולם חזרו חוין מתושלמי 20]ויאמר 11]לנח קץ כל בשר בא לפני א"ר לפני א"ר יוחנן בא וראה כמה גדול כחה של חמס שהרי דור המבול עברו על הכל ולא נחתם עליהם גזר דינם עד שפשטו ידיהם בגזל שנאמר כי מלאה הארץ חמס מפניהם והנני משחיתם את הארץ וכתיב 21]החמס קם למטה רשע לא מהם ולא מהמונם ולא מהמהם ולא 12]בהם א"ר אלעזר מלמד שזקף עצמו כמקל ועמד לפני הקב"ה ואמר לפניו רבש"ע לא מהם ולא מהמונם ולא מהמהם ולא נה בהם 12]ואף על נח נחתם גזר דין שנא' ולא נח בהם) תנא דבי ר' ישמעאל אף על נח נחתך גזר דין אלא שמצא חן בעיני ה' שנאמר 22]נחמתי כי עשיתם ונח מצא חן בעיני ה' 23]וינחם ה' כי עשה את האדם בארץ כי אתא רב דימי אמר אמר הקב"ה יפה עשיתי שתקנתי להם קברות בארץ מאי משמע כתיב הכא וינחם ה' וכתיב התם 24]וינחם אותם וידבר על לבם ואיכא דאמרי לא יפה עשיתי שתקנתי להם קברות בארץ כתיב הכא וינחם וכתיב התם 25]וינחם ה' על הרעה אשר דבר לעשות לעמו 26]אלה תולדות נח [נח איש צדיק תמים היה בדורותיו] א"ר יוחנן בדורותיו ולא בדורות אחרים וריש לקיש אמר בדורותיו כ"ש בדורות אחרים א"ר חנינא משל דרבי יוחנן למה הדבר דומה לחבית של יין שהיתה מונחת במרתף של חומץ במקומה ריחה נודף שלא במקומה אין ריחה נודף א"ר אושעיא משל דריש לקיש למה הדבר דומה לצלוחית של פלייטון שהיתה מונחת במקום הטנופת במקומה ריחה נודף וכ"ש במקום הבוסם וימח את כל היקום אשר על פני האדמה אם אדם חטא בהמה מה חטאה תנא משום רבי יהושע בן קרחה משל לאדם שעשה חופה לבנו והתקין מכל מיני סעודה לימים מת בנו עמד (ובלבבל) [ופזר] את חופתו אמר כלום עשיתי אלא בשביל בני עכשיו שמת חופה למה לי אף הקב"ה אמר כלום בראתי בהמה וחיה אלא בשביל אדם עכשיו שאדם חוטא בהמה וחיה למה לי 27]מכל אשר בחרבה מתו 11]ולא הגים שבים דרש ר' יוסי דמן קסרי מאי דכתיב 28]קל הוא על פני מים תקולל חלקתם בארץ מלמד שהיה נח הצדיק מוכיח בהם ואומר להם עשו תשובה ואם לאו הקב"ה מביא עליכם את המבול ומקפה נבלתכם על המים כזיקן שנאמר קל הוא על פני מים ולא עוד אלא שלוקחין מהם קללה לכל באי עולם שנאמר תקולל חלקתם בארץ לא יפנה דרך כרמים מלמד שהיו מפנים דרך כרמים 11]אמר לו ומי מעכב אמר להם פרידה אחת יש לי להוציא מכם א"כ

רשע לא מהם ולא מהמונם ולא מהמהם ולא נה בהם:יחזקאל 122. ויאמר יי' אמתה את האדם אשר בראתי מעל פני האדמה מאדם עד בהמה עד רמש ועד עוף השמים כי נחמתי כי עשיתם:בראשית 123. וינחם יי' כי עשה את האדם בארץ ויתעצב אל לבו: בראשית 124. ועתה אל תיראו אנכי אכלכל אתכם ואת טפכם וינחם אותם וידבר על לבם: בראשית 125. וינחם יי' על הרעה אשר דבר לעשות לעמו: שמות לב יד' 126. אלה תולדת נח נח איש צדיק תמים היה בדורותיו את האלהים התהלך נח: בראשית 127. כל אשר נשמת רוח חיים באפיו מכל אשר בחרבה מתו: בראשית 128. קל הוא על פני מים תקלל חלקתם בארץ לא יפנה דרך כרמים: איוב כד יח

1. ויחזרו האנשים מוצאי דבת הארץ רעה במגפה לפני יי'. במדבר יד לו 2. אני יי' דברתי אם לא זאת אעשה לכל העדה הרעה הזאת הנוגדים עלי במדבר הזה יתמו וישם ימתי: במדבר יד לה 3. אספו לי חסידי ברתי בריתי עלי זבח: תהלים 34 4. וירדו הם וכל אשר להם חיים שאלה ותבס עליהם הארץ ויאבדו מתוך הקהל: במדבר טז לג 5. יי' ממית ומחיה מוריד שאול ויעל: שמואל א ב 6. וימח את כל היקום אשר על פני האדמה מאדם עד בהמה עד רמש ועד עוף השמים וימחו מן הארץ וישאר אך נח ואשר אתו בתבה: בראשית 1 כג 7. ויאמר יי' לא ידון רוחי באדם לעלם בשגם הוא בשר ודיו ימיו מאה ועשרים שנה: בראשית 121 8. תהרו חשש תלדו קש רוחכם אש תאכלכם: ישעיהו לג יא 9. בתיהם שלום מיוחד ולא שבט אלוה עליהם: איוב כא ט 10. שורו עבר ולא יגעיל תפלט פרתו ולא תשכל: איוב כא י 11. ישלחו כצאן עויליהם וילדיהם ירקדון: איוב כא יא 12. ישאו בתף וכנור וישמחו לקול עוגב: איוב כא יב 13. אם ישמעו ויעבדו יכלו ימיהם בטוב וינחםם בנעימים: איוב לו יא 14. ויאמרו לאל סור ממנו ודעת דרכיך לא תפגע: איוב כא יד 15. ואני הנני מביא את המבול מים על הארץ לשחת כל בשר אשר בו רוח חיים מתחת השמים כל אשר בארץ יגוע: בראשית 121 16. ויחאו בני האלהים את בנות האדם כי טבת הנה ויקחו להם נשים מכל אשר בחרה: בראשית 121 17. בשנת שש מאות שנה לחיי נח בחי'ש השני בשבעה עשר יום לחי'ש ביום הזה נבקעו כל מעינת תהום רבה וארבת השמים נפתחו: בראשית 121 יא 18. ויחא יי' כי רבה רעת האדם בארץ וכל יצר מחשבת לבו רק רע כל היום: בראשית 121 19. וירא אלהים את הארץ והנה נשחתה כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ: בראשית 121 כ 20. ויאמר אלהים לנח קץ כל בשר בא לפני כי מלאה הארץ חמס מפניהם והנני משחיתם את הארץ: בראשית 121 יג 21. והחמס קם למטה

^[1] רשע לא מהם ולא מהמונם ולא מהמהם ולא נה בהם:יחזקאל 122. ויאמר יי' אמתה את האדם אשר בראתי מעל פני האדמה מאדם עד בהמה עד רמש ועד עוף השמים כי נחמתי כי עשיתם:בראשית 123

^[2] וינחם יי' כי עשה את האדם בארץ ויתעצב אל לבו: בראשית 124. ועתה אל תיראו אנכי אכלכל אתכם ואת טפכם וינחם אותם וידבר על לבם: בראשית 125. וינחם יי' על הרעה אשר דבר לעשות לעמו: שמות לב יד' 126. אלה תולדת נח נח איש צדיק תמים היה בדורותיו את האלהים התהלך נח: בראשית 127. כל אשר נשמת רוח חיים באפיו מכל אשר בחרבה מתו: בראשית 128. קל הוא על פני מים תקלל חלקתם בארץ לא יפנה דרך כרמים: איוב כד יח